

OBSAH :

ŠKOLSTVO :

Reforma vzdelávania alebo kozmetická úprava školstva Peter Zajac

POLITIKA VLÁDY :

O pripomienkach, obštrukciách a protiústavnosti Juraj Petrovič

AKADÉMIA KLASICKEJ EKONOMIE :

Dedičstvo Adama Smitha Peter Gonda

GLOSA :

Ako psíček a mačička slovenský guláš varili Ondrej Dostál

REFORMA VZDELÁVANIA ALEBO KOZMETICKÁ ÚPRAVA ŠKOLSTVA Peter Zajac

Ten nekrológ by mohol vyzerať takto: „Dňa 18. septembra 2007 nás po dlhotrvajúcej chorobe opustila vo veku nedožitých osemdesiatich rokov reforma vzdelávania. Na smútočnom akte sa zúčastnilo 136 poslancov, 56 sa so zosnulou pietne rozlúčilo, 23 sa zdržalo citových prejavov a 57 prejavilo nad úmrtím neskrývane svoju radosť. Pravdu povediac, nešťekol po nej ani pes, hoci mala byť projektom desaťročia slovenskej spoločnosti.“

O reforme vzdelávania sa toho popísalo po roku 1989 o to viac, o čo menej sa urobilo v jej prospech. V deklaratívnej rovine vznikol projekt Milénium, za reformu vzdelávania sa veľkopoľne vydávala znalostná ekonomika, pričom nešlo o reformu vzdelávania, ale o súčasť neúspešnej ekonomickej agendy EÚ, podľa ktorej mala európska ekonomika do roku 2010 dobehnúť USA. Nedobehne ich a v bruselských úradovniach už zaprášenú lisabonskú agendu odložili ad acta, len u nás ešte stále straší jej slovník.

Jediný projekt skutočnej reformy vzdelávania potopila na jar 2006 vtedajšia vládna koalícia. Návrh školského zákona, ktorý pripravil Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika (KI) pre vtedajšieho ministra školstva Fronca, nepustila ani do prvého čítania. Hrobárom reformy vzdelávania sa stala vláda, ktorá si hovorila, že je reformná, a ešte k tomu s odôvodnením, že o návrhu zákona neprebehla verejná diskusia, pričom koncom leta 2007 ho bývalé vládne strany, súc už v opozícii, predložili v nezmenenom znení.

Legislatívny zámer terajšej vlády už za reformný označiť nemožno. Ide len o kozmetickú úpravu, predlžujúcu životnosť školského systému, aký sme zažívali dlhé desaťročia aj s nikam nevedúcimi zmenami základného a stredného školstva, ktoré podnes trpne prijímajú učiteľia, rodičia aj žiaci.

Výsledkom je len konštatovanie správy Detského fondu OSN, že za posledné desaťročia došlo „ku katastrofálnemu úpadku v prís-

tupe ku vzdelaniu v strednej a východnej Európe“. Pritom na rozdiel od deväťdesiatych rokov a Milénia existuje dnes už napríklad i takmer dvadsaťročná skúsenosť úspešného fínskeho modelu, od ktorého má legislatívny zámer vlády ďaleko ako noc odo dňa.

Vládny legislatívny zámer je posledným pokusom o lifting dožívajúceho školského systému. Stačí porovnať koncepčné východiská návrhu školského zákona, ktorý pripravil KI, s legislatívnym zámerom Ministerstva školstva SR (MŠ SR).

Reformu vzdelávania nemôže uskutočniť vláda, ktorá má bytostný odpor k reformám.

Školský zákon, ako ho prezentovala analytička KI Zuzana Humajová na tlačovke, a ako si ho osvojila terajšia opozícia, ukazuje, že legislatívny zámer MŠ SR povedie iba k potvrdeniu starého školského systému, k zabrzdneniu procesu decentralizácie a k zaťaženiu nevyvážených kompetencií v prospech štátu a na úkor slobodného rozvoja škôl.

Návrh z dielne KI vychádza z koncepcie komplexnej reformy školstva. Legislatívny zámer MŠ SR prináša čiastkové materiály k vybraným segmentom školského systému a chýba mu ucelená stratégia postupných reformných krokov.

Návrh KI zaručuje potrebnú transformáciu vzdelávacieho prostredia, zavádza nové princípy, slobodu, subsidiaritu, participáciu a konkurenciu. MŠ SR obmedzuje potrebnú transformáciu vzdelávacieho prostredia a princípy fungovania školského systému nemení.

Vo vzťahu rámcových a školských programov zaručuje návrh KI dôslednú decentralizáciu a kompetencie vyvážené rozdeľuje medzi centrálnu úroveň a úroveň školy. MŠ SR ide len o formálnu decentralizáciu a kompetencie ostávajú nevyvážené v prospech štátu.

Vypracovanie rámcových vzdelávacích programov zabezpečuje podľa návrhu KI Kurikulárna rada, ktorá je orgánom vlády a vydáva záväzné stanoviská k rámcovým vzdelávacím programom a k sústave odborov vzdelávania. Podľa MŠ SR ich zabezpečuje ministerstvo školstva, Kurikulárna rada je bezzubým poradným orgánom ministra školstva iba posudzujúcim návrhy zásadných dokumentov ministerstva.

Školské vzdelávacie programy rozpracujú podľa návrhu KI samostatne obsah vzdelávania do konkrétnych predmetov. V legislatívnom zámere MŠ SR môžu len dopĺňať základné učivo. Kontrola a hodnotenie školských vzdelávacích programov je podľa návrhu KI prehľadná a dôsledná. Podľa MŠ SR je nepravidelná a náhodná.

Členenie návrhu zákona KI je prehľadné a v súlade s medzinárodnou klasifikáciou ISCED, sústava škôl sa prispôsobuje novej štruktúre vzdelávacích programov, odborov vzdelávania a stupňov vzdelania. V legislatívnom zámere MŠ SR je členenie nejasné, nie je v súlade s klasifikáciou ISCED a je šité na súčasnú školskú sústavu.

To hádam stačí na rozlíšenie reformy vzdelávania od kozmetickej úpravy školstva. Reformu vzdelávania nemôže uskutočniť vláda, ktorá má bytostný odpor k reformám, ani vláda, ktorá reformu vzdelávania iba deklaruje. Môže ju uskutočniť len vláda, ktorá reformu vzdelávania chápe, je ochotná sa za ňu zasadiť a trpezlivo ju uskutočňovať v súlade s potrebami škôl.

Autor je prezident KI. Písané pre Konzervatívne listy a denník SME.

O PRIPOMIENKACH, OBŠTRUKCIÁCH A PROTIÚSTAVNOSTI Juraj Petrovič

S hromadnými pripomienkami občanov je to ako so zeleninou. Politici ich nemajú radi, ale tí rozumní a slušní vedia, že sú zdravé a potrebné. Ukazuje sa, že súčasná vládna koalícia má iné ciele, ako byť rozumnou a slušnou. Ciele, ktoré sa ľahšie „predávajú“. Ciele, kde je možné strihať pásy a biť sa do prs.

Hromadné pripomienky sú jej preto proti chuti. Vníma ich ako piesok nasýpaný do inak dobre naolejovaného súkolia legislatívnej mašinerie, ktorá má slúžiť jedinému cieľu – realizácii megalomanských plánov a sebareprezentácii vládnych špičiek. Súčasná vládna koalícia a jej ministri sa všetkými silami, často za hranicu dodržiavania pravidiel, snažia eliminovať vplyv inštitútu hromadných pripomienok. Často je tomu podriadený aj celý legislatívny proces, jednotliví ministri sa ale líšia v spôsoboch a typoch obštrukcií, ktoré majú iniciátorom hromadných pripomienok zabrániť vo vyjadrení názoru. Snáď jedine protiústavnosť pripomienkovaných návrhov majú spoločnú.

Obštrukcie

Prvým modelom, ktorý sa takpovediac štandardne uplatňuje najmä na ministerstve dopravy, je bezdôvodné krátenie lehôt pripomienkového konania. Legislatívne pravidlá vlády (LPV) hovoria jasne, že lehota pre pripomienkovanie má byť 15 dní. LPV rovnako stanovujú, v ktorých prípadoch je možné skrátiť ju, avšak ani v jednom prípade neboli splnené dané podmienky. Ide teda o snahu ministerstiev skrátiť na minimum čas, v ktorom by mali občania možnosť vyjadriť sa k návrhu zákona a prípadne sa prostredníctvom hromadnej pripomienky zapojiť do legislatívneho procesu.

Iný spôsob volilo ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja, ktoré najprv návrh zákona týkajúceho sa diaľnic a vyvlastňovania vôbec nepredložilo do štandardného pripomienkového konania s odôvodnením, že pripomienkovanie sa konalo na úrovni expertov. Až na nátlak občanov bol návrh stiahnutý z programu rokovania vlády a predložený nielen neznámym a občanmi nekontrolovateľným úradníkom, ale aj ostatným za interesovaným stranám, vrátane verejnosti.

Samostatnou kapitolou bola snaha ministra zdravotníctva Ivana Valentoviča odmietnuť hromadnú pripomienku občanov s tým, že požadoval, aby ich podpora bola vyjadrená vlastnoručne. Síce sa zrejme ešte nikomu nepodarilo vlastnoručne podpísať e-mail (podpora hromadnej pripomienky sa vyjadruje elektronicky na stránke www.changenet.sk, odkiaľ je formou e-mailu odoslaná ministerstvu spolu s textom hromadnej pripomienky a menom podporovateľa), minister Valentovič ale trval na tom, že bude akceptovať len vlastnoručne podpisy. Nemajúc nijakú oporu v LPV, aj táto snaha skončila po sťažnosti iniciátorov hromadnej pripomienky na úrade vlády

tým, že ministerstvo muselo hromadnú pripomienku uznať a uskutočniť rozporové konanie.

Pre úplnosť treba povedať, že sa našlo i ministerstvo, ktoré presne zachovalo stanovený postup a dodržalo všetky podmienky dané LPV – bolo ním ministerstvo spravodlivosti. Stanovenie rozporového konania na 2. januára a rozoslanie pozvánok naň v čase, kedy je väčšina ľudí na dovolenkách, by sa síce dalo interpretovať ako pokus znemožniť povereným zástupcom dostaviť sa na rozporové konanie, z hľadiska písaných pravidiel to však bol v zásade dodržaný správny postup.

Vo všeobecnosti sa dá povedať, že ministerstvá sa snažia rôznymi spôsobmi blokovat účasť občanov na legislatívnom procese, ale zatiaľ sa tieto snahy, i za pomoci sťažností a tlaku verejnej mienky, darí eliminovať. Otázkou je, dokedy bude úrad vlády akceptovať sťažnosti na konanie jednotlivých ministrov, a či aj tu nedôjde k zmenám, ktoré ďalšie sťažnosti v prípade neštandardných postupov ministerstiev nechajú nevyčíslené.

Protiústavnosť a ústavný súd

Prvé hromadné pripomienky k zákonom navrhovaných súčasnou vládou boli smerované proti určitým konkrétnym politickým krokom. Boli teda vyjadrením názoru, s ktorým bolo možné polemizovať. Postupne ale začali prevládať pripomienky, ktoré boli a sú smerované na ochranu ústavnosti.

Ukazuje sa totiž, že ministerstvá pripravujúce návrhy zákonov akoby vôbec nebrali do úvahy Ústavu SR a ňou garantované práva. Ukážkovo sa to dá ilustrovať na ostatnom návrhu zákona z dielne ministerstva dopravy, ktorý má urýchliť prípravu výstavby diaľnic.

Nielen podľa názoru iniciátorov hromadnej pripomienky, ale aj podľa názoru viacerých ústavných právnikov, ba dokonca podľa už v minulosti vydaných rozhodnutí Ústavného súdu SR (ÚS SR) je tento zákon protiústavný vo svojej podstate.

Návrh zákona porušuje napr. čl. 12, ods. 2 Ústavy SR tým, že znevýhodňuje v procese vyvlastnenia skupinu vlastníkov, ktorí vlastní nehnuteľnosti pod presne uvedenými plánovanými úsekmi diaľnic a ciest I. triedy voči iným vlastníkom, ktorých nehnuteľnosť bude predmetom vyvlastnenia, avšak nenachádza sa pod plánovanými úsekmi diaľnic a ciest I. triedy uvedenými v návrhu zákona. Takáto selekcia skupiny vyvlastňovaných vlastníkov nehnuteľností je podľa ústavy neprípustná. Ústava totiž zakazuje znevýhodňovanie jednej skupiny vlastníkov pred druhou len na základe polohy pozemku, ktorý má byť vyvlastnený.

Návrh zákona ďalej porušuje ustanovenie čl. 13 ods. 3 Ústavy SR tým, že jeho ustanovenia nebudú platiť pre všetky prípady vyvlastňovania na území Slovenska, ale len pre konkrétne a v zákone priamo

uvedené územia, ich vlastníkov a ich nehnuteľnosti. To je podľa ústavy rovnako neprípustné delenie vlastníkov na dve skupiny s rôznou mierou ústavou garantovaných práv na právnu ochranu súkromného majetku. V náleze Ústavného súdu SR zo dňa 24. 5. 1995 sa uvádza: „Článok 29 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ustanovuje, že každý má právo vlastníť majetok a že vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.“ Na ústavnoprávne záruky práva vlastníť majetok a jeho ochranu nadväzuje ustanovenie § 124 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého všetci vlastníci majú rovnaké práva a povinnosti a poskytujú sa im rovnaká právna ochrana. Z citovanej právnej úpravy vyplýva, že všetci majú rovnakú možnosť nadobudnúť veci do vlastníctva (s výnimkou tých, ktoré sú uvedené v čl. 4 ústavy a v § 125 ods. 2 Občianskeho zákonníka), a ďalej, že vlastnícke právo kohokoľvek má rovnakú právnu ochranu. Návrh zákona je v rozpore s vyššie uvedeným výkladom čl. 29 ods. 1 Ústavy SR, ako aj § 124 Občianskeho zákonníka, pretože znižuje právnu ochranu určitej presne vymedzenej skupine občanov.

V rozhodnutí ústavného súdu č. PL. ÚS 37/95 z 12. 9. 1996 pojednávajúcom o nerovnosti obmedzenia práv určitých konkrétnych vlastníkov vyvlastňovaných pozemkov sa uvádza: „Podľa čl. 1 prvej vety ústavy Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.“

Jednou z požiadaviek, ktoré naplňajú právny štát, je aj všeobecne uznávaná požiadavka generality právnej normy, preto v rozpore s citovaným článkom ústavy je právna norma, ktorá sa vzťahuje na určité, vopred známe jednotlivé veci. Aj tu je návrh zákona v rozpore s vyššie citovaným článkom ústavy, pretože sa vzťahuje na určité, vopred známe jednotlivé veci.

Hovoríme teda o návrhu zákona, ktorý podľa jednoduchej analýzy porušuje minimálne tri články ústavy a je v rozpore aj so všeobecnou právnou normou (Občiansky zákonník), pričom túto našu analýzu je možné podporiť nielen názorom ústavných právnikov, ale i priamo na základe už vydaných rozhodnutí ústavného súdu. Nie je tej protiústavnosti na jeden návrh zákona akosi priveľa?

Reakcia vládnych úradníkov na podobné námietky je už tradične veľmi jednoduchá – počkáme, čo na to ústavný súd, on jediný môže rozhodnúť. V istom zmysle majú pravdu. Ústavný súd SR je jediný orgán, ktorý môže v tejto krajine vysloviť rozhodnutie o protiústavnosti ktoréhokoľvek zákona. Otázkou potom však je, načo je nám vláda, ktorá už programovo tvorí protiústavnú legislatívu. Načo sú nám úradníci, ktorí pri tvorbe zákonov slepo poslúchajú svojich šéfov, hoci vedia, že nimi tvorené zákony nebudú platiť?

Autor je člen Občianskej konzervatívnej strany a iniciátor viacerých hromadných pripomienok počas roka 2007.

DEDIČSTVO ADAMA SMITHA

Peter Gonda

Majetok jednotlivca neakceptujúceho vládnú ponuku v súvislosti s „verejným záujmom“? Vylasť vlastní! Značné zisky? Regulovať! Veľké rozdiely v príjmoch? Zdaňť bohatších! Nízka cena cukru? Stanoviť jej minimum! „Nekalo konkurenčne“ dovozy? Zaviesť clá a dovozné kvóty!

Takéto a podobné „lieky“ na zdanlivé problémy sú dnes na Slovensku, v EÚ i inde relatívne časté. Vyvracať ich možno kombináciou prác v súčasnosti uznávaných ekonómov rôznych škôl, napríklad predstaviteľov novej inštitucionálnej ekonómie Northa a Coaseho, predstaviteľa teórie racionálnych očakávaní Lucasa, teórie verejnej voľby Buchanana, rakúskej školy Boettkeho, či teórie ľudského kapitálu Beckera. Zdrojom (nielen) vyvracania ekonomických mýtov môže byť i dedičstvo jedného muža spred vyše 200 rokov – Adama Smitha.

Aj po vyše dvoch storočiach má význam pripomenúť si učenie a prínos tohto „duchovného otca“ ekonómie a klasickej ekonomickej školy, ktorý sa už ako 28-ročný stal profesorom na univerzite v Glasgowe. Veľké uznanie si získal najmä vďaka knihe *Pojednanie o podstate a pôvode bohatstva národov* (vydanej v roku 1776 a známej pod skráteným názvom *Bohatstvo národov*), ale tiež vďaka knihe, ktorá jej predchádzala: *Teória morálnych pohnútok* (1759).

Odrazovým mostíkom preniknutia do učenia Smitha je poznanie základných inšpirácií, z ktorých čerpal a súvislostí, na ktoré vo svojich prácach, osobitne v diele *Bohatstvo národov*, reagoval. Základom jeho filozofického pohľadu bola Newtonova mechanika, ekvivalencia výmeny podľa Aristotela a naturalizmus filozofov prirodzených práv, najmä filozofické a ekonomické učenie jeho priateľa Davida Huma. Politická filozofia opierať o ekonomický liberalizmus fyziokratov (francúzskych klasických liberálov okolo Quesnaya, ktorí za zdroj bohatstva považovali pôdu) a pri rozpracovaní ekonomického systému vychádzal predovšetkým z knihy Cantillonu *Esej o podstate obchodu a prác Huma, Quesnaya a Turgota*.

Bol to však práve Smith, ktorý sa stal „duchovným otcom“ ekonómie a jeho *Bohatstvo národov* „bibliou ekonómie“ a najcitovanejšou ekonomickou knihou. Dokumentuje to jeho učenie a prínos.

„Dáždňikom“ ekonomického a filozofického učenia Adama Smitha je *teória spontánneho poriadku*, resp. (jeho slovami) *prírodzenej slobody* v spoločnosti. Prestavuje symbiózu individuálneho záujmu vedeného „neviditeľnou rukou“ trhu a etických noriem optikou „nestranného pozorovateľa“.

Neviditeľnú ruku trhu a príspevok individuálneho záujmu k celospoločenskému opisuje Smith v jednej z najcitovanejších pasáží *Bohatstva národov* nasledovne: „To, že na nás každý deň čaká večera, nezáleží od láskavosti či dobroty mäsiara, pivovarníka alebo pekára, ale od toho, že každý z nich sleduje svoj vlastný záujem. Nespoliehajme sa na ich ľudskosť, ale na ich sebeckosť ... Tým, že sledujú

len svoj vlastný záujem, slúžia často záujmom spoločnosti účinnejšie, než keby sa o to vedome usilovali.“ K takémuto vyjadreniu motivácie k (ekonomickej) činnosti, predovšetkým k zisku a konkurencii, dodáva, že schopnosť uvedomelej a cielenej výmeny a sklon k vymieňaniu statkov (typický pre človeka) vytvárajú úžitok (nielen) pre zúčastnených na trhu. Platí to najmä, ak sú využívané odlišnosti ľudí a podmienok.

Smith jednoznačne vymedzuje trh a osobitne obchod ako „hru s pozitívnym súčtom“ (kde jeden nezískava na úkor druhého). Uvádza tiež, že trh potrebuje rôznosť, nie harmonizáciu. Za nevyhnutné inštitucionálne predpoklady fungovania (neviditeľnej ruky) trhu pritom považoval: a) *laissez faire* (nie absolutisticky, keďže pripúšťal výnimky), b) dobrovoľné výmeny a vzťahy, c) vlastníctvo a garanciu vlastníckych práv, d) neobmedzovanú konkurenciu na veľkom trhu, e) dodržiavanie abstraktné formálnych pravidiel, osobitne v podobe etických noriem.

Spontánny poriadok v spoločnosti predstavuje podľa Smitha symbiózu individuálneho záujmu vedeného „neviditeľnou rukou“ a etických noriem.

Mýtus preexponovaného egoizmu v učení Smitha, narúšajúci podľa niektorých jeho kritikov korektné vzťahy na trhu či vytláčajúci etické prístupy mimo trhu, je ľahko vyvrátiteľný. Smith v duchu odkazu Aristotela uvádza, že „v prirodzenosti človeka je i to, že je zainteresovaný na osudoch iných ľudí.“ Morálne pohnútky a etické normy navyše považuje za mantinely ľudského konania, nie za motiváciu činností. Tým môžu byť v súlade, nie v protirečení s egoizmom neviditeľnej ruky trhu. Položil tým základy pre rozpracovanie formálno-abstraktných pravidiel spontánneho poriadku Friedrichom Hayekom.

Ďalšou dôležitou súčasťou učenia Smitha bolo rozpracovanie tvorby a príčin bohatstva jednotlivcov a národov. Smith prezentoval, že primárny a podstatný zdroj rastu bohatstva je deľba práce, ktorá so špecializáciou zvyšuje produktivitu práce. To podložil príkladom výroby špendlíkov: „Zhotovenie jedného špendlíka vyžaduje 18 samostatných úkonov. V niektorých manufaktúrach každý úkon robí osobitný robotník. Videl som manufaktúru, kde boli na to zamestnaní desiat. Za jeden deň dokázali kooperáciou vyrobiť 48 000 špendlíkov, teda na jedného 4 800 špendlíkov denne. Keby však celý špendlík vyrábala jeden robotník bez vyučeného remesla, nedokázal by vyrobiť viac ako 20 špendlíkov za deň, možno ani jeden.“

Takáto oslava dobrovoľnej kooperácie (a de facto i globalizácie) na základe špecializácie a deľby práce vychádza zo sklonu k výmene a k obchodovaniu. Ďalšími

zdrojmi rastu bohatstva sú podľa neho individuálny záujem, konkurencia a akumulácia kapitálu a pôdy. K tomu pridáva schopnosť využívať v krajine absolútne výhody v zahraničnom obchode, vytvorené podmienky pre slobodný obchod, liberálnu hospodársku politiku vlády a garancie vlastníctva v krajine.

Ani Adam Smith sa vo svojom učení nevyhol omylom a chybám. Okrem napríklad rozdeľovania práce na „produktívnu“ a „neproduktívnu“ to je najmä jeho objektívne-nákladové vymedzenie hodnoty, podľa ktorej je hodnota statku daná nákladmi (konkrétne pracovnými), nie výsledkom subjektívneho hodnotenia hraničnej užitočnosti statku.

Prínos Smitha pre ekonómiu a iné sociálne vedy je však nesmierny. Smith ako prvý rozpracoval komplexný pohľad na harmonické (nie bezkonfliktné) a dynamické fungovanie spoločnosti na báze spontánneho poriadku. Dokázal prepojiť Newtonov spontánny poriadok vo vesmíre, neviditeľnú ruku a individuálny záujem v ekonómii a cnosti v etike.

Ako prvý tiež vymedzil pre ekonómiu kľúčové otázky (napríklad zdroje, rozdeľovanie a príčiny bohatstva) v ucelenom a logickom usporiadanom systéme s univerzálnymi platnosťami a nereduktívne (bez preferovania akejkoľvek skupiny na trhu). Potvrdením uznania sú napríklad slová jeho pokračovateľa Friedricha Hayeka, podľa ktorého „*bol to práve Smith, ktorý bol najväčším ekonómom, lebo dokázal prenikavo uchopiť a jasne rozpoznať ústredné problémy ekonomickej vedy.*“ Pre mnohých uznávaných ekonómov, ako boli Ricardo, J. S. Mill, Hayek, Friedman, ale aj Marshall či J. M. Keynes, sa učenie Adama Smitha stalo dôležitou inšpiráciou.

A na Slovensku? Dedičstvo Adama Smitha má aj pre nás na Slovensku v roku 2007 veľký význam, napríklad pre chápanie trhu a kapitalizmu na báze voľnej konkurencie a výhodných výmen zúčastnených aktérov, možnej symbiózy trhu a etických noriem, poznania skutočných zdrojov a príčin rastu bohatstva, či dôležitosti konkurencie a vlastníckeho práva. Poznanie dedičstva Adama Smitha môže byť vhodnou argumentačnou pomôckou aj voči ekonomickým mýtom v spoločnosti, napríklad i tým, ktoré sme spomenuli v úvode.

Autor je ekonóm KI, koordinátor a lektor seminárov Akadémie klasickej ekonómie. Text je skrátenou a upravenou verzou prednášky autora v rámci cyklu 1. ročníka Akadémie klasickej ekonómie, podporeného Nadáciou VÚB a Nadáciou SPP.

AKO PSÍČEK A MAČIČKA SLOVENSÝ GULÁŠ VARILI

Ondrej Dostál

Slovenskí politickí psíčkovia a mačičky uvarili v septembri pozoruhodný guláš. Nahádzali doň Hlinkove zákony, Benešove dekréty, Clementisovu aj Mináčovu tabuľu.

Hlinkove zákony sa objavili až dva. Jeden upiekli v KDH, druhý v SNS. Hoci boli oba z podobného cesta, k šéfkuchárovi má bližšie SNS, a tak sa do guláša nakoniec dostal ich Lex Hlinka. Gulášu to neuškodilo. Kádehácky Lex Hlinka bol, priznajme to, trochu suchý. Konštatoval iba, že Hlinka sa zaslúžil o Slovenskú republiku a bude mať v parlamente bustu. Lex Hlinka à la SNS je šťavnejší. Aj keď z neho vypadne zámer trestať poškodzovanie Hlinkovho mena, úctu jeho mauzóleu bude treba preukazovať. Hoci v ňom Hlinkove ostatky chýbajú. SNS chce na tabuľu pod budúcou bustou budúceho Otca národa umiestniť jeho výrok „My sme Slováci, pravekí obyvatelia vlasti, my vydediť sa nedáme“. Že v praveku o žiadnych Slovákoch nikto ani nechyroval a že naši predkovia, aspoň tí slovanskí, nie sú pôvodnými obyvateľmi tohto územia, evidentne nevedí.

K národným psíčkom z SNS a KDH pridali do guláša ingredienciu podľa vlastnej chuti aj socialistické mačičky zo Smeru. Ich poslanci síce podporili zákonné velebenie nie práve moderného sociálneho demokrata Hlinku, ale ich vládni funkcionári Fico a Kubiš vzápätí odhalili na ministerstve zahraničia plastiku slovenskému komunistovi Clementisovi. Je síce poľutovaniahodné, že Clementis skončil na popraviske komunistického režimu, ale nemenej poľutovaniahodné je, že na nastoľovanie toho režimu sa sám aktívne a výz-

namnou mierou podieľal. Odhaľovať vo vládnej budove demokratického štátu pamätník človeku, ktorý pomáhal s likvidáciou demokratického režimu, je zjavne neprimerané. Ale v krajine, kde sa ani na tabuľu na oslavu prijatia ústavy nenájde nič lepšie ako výrok komunistického spisovateľa Mináča, ani nič nezvyčajné.

Aby však v guláši neplávali iba komunisti a autoritársky Hlinka, ktorého politickí pokračovatelia majú tiež na rováši jeden totalitný režim, bolo treba pridať aj nejakého kovaného demokrata. A tak SNS vytiahla zo špajze Beneša. Ten je síce, ako všetci vieme, zlý čechoslovakista, ale jeho dekréty sú to pravé orechové. Síce trochu zapáchajú princípom kolektívnej viny, ale veď v tom guláši to až tak cítiť nebude.

Jediný, kto sa do slovenského guláša nezместil, je chudák Masaryk, 70. výročie smrti ktorého sme si pripomenuli 14. septembra. Teda vlastne nepripomenuli. V Prahe sa za účasti najvyšších ústavných činiteľov konalo prezidentom Klausom zvolané a priamym prenosom Českej televízie vysielané slávnostné spomienkové zhromaždenie. Slovenskí politici Masarykovo výročie odignorovali. Inokedy by mi to možno vadilo, ale keďže si Masaryka (na rozdiel od Clementisa a Mináča) hlboko vážim a pociťujem k nemu (na rozdiel od Hlinku a Beneša) aj nemalé sympatie, nebudem slovenským psíčkom a mačičkám vyčítať, že neskončil v ich guláši.

Autor je riaditeľ KI.

UDIALO SA:

1) Dňa 8. augusta 2007 sa konala tlačová konferencia, na ktorej analytička KI Zuzana Humajová a prezident KI Peter Zajac hodnotili **legislatívny zámer zákona o výchove a vzdelávaní**, ktorý pripravilo ministerstvo školstva. Podľa predstaviteľov KI Mikolajov školský zákon nebude reformný. Úplné znenie hodnotenia legislatívneho zámeru, tlačovú správu, ako i súvisiace mediálne výstupy nájdete na stránkach KI v sekcii KI KOMENTUJE.

2) Dňa 20. augusta 2007 sa Richard Drutarovský z Iniciatívy za spravodlivé vyvlastňovanie a KI, INESS a OKS ako zástupcovia verejnosti obrátili na ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja s **hromadnou pripomienkou k návrhu zákona o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy strategických stavieb**. Schválenie zákona by znamenalo zjednodušenie procesu vyvlastňovania pozemkov za cenu drastického a protiústavného zásahu do ústavou chránených vlastníckych práv. I na základe našej iniciatívy vláda dňa 22. augusta 2007 prerušila rokovanie o tomto zákone. Viac informácií o obsahu hromadnej pripomienky, ako i súvisiace mediálne výstupy, nájdete na stránkach KI v sekcii KI INFORMUJE.

3) Dňa 21. augusta 2007 zverejnil analytik KI Dušan Sloboda analýzu **Kam smerujú eurofondy na Slovensku?**, v ktorej sa zaoberá prerozdelením eurofondov počas obdobia 2004-2006 do jednotlivých regiónov kra-

jiny. Ako vyplýva z analýzy KI, prerozdelenie eurofondov do jednotlivých regiónov bolo neadresné vzhľadom na deklarovaný politický cieľ znižovať regionálne rozdiely. Analýzu, tlačovú správu, ako i súvisiace mediálne výstupy nájdete na stránkach KI v sekcii ŠTÚDIE.

4) V auguste 2007 sa z okruhu ľudí KI v médiách vyjadrovali: Peter Zajac, Zuzana Humajová, Radovan Kazda, Dušan Sloboda a František Šebej. Viac nájdete na stránkach KI www.konzervativizmus.sk v sekcii

OBJEDNAJTE SI

Peter Gonda – Pavel Chalupníček (eds.): Na obranu slobodného trhu (2007)

KI v spolupráci s Liberálnym inštitutom (LI) vydal knihu prednášok uznávaných protihovo orientovaných osobností uskutočnených v rámci projektu KI Conservative Economic Quarterly Lecture Series (CEQLS) v Bratislave a výročných, jarných a jesenných prednášok LI konaných v Prahe. Kniha **Na obranu slobodného trhu** obsahuje prednášky Jamesa Buchanana, Williama Niskanena, Pascala Salina, Václava Klauša a ďalších významných osobností v slovenčine či češtine, ako i ich verziu v angličtine.

Viac informácií o knihe hľadajte na stránkach KI.

KONZERVATÍVNY
INŠTITÚT
M. R. ŠTEFÁNKA
M. R. STEFANIK
CONSERVATIVE
INSTITUTE